

ROMANTİZM SANAT AKIMI VE SANATÇILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN ESSESMENT OF THE ROMANTIC MOVEMENT AND ITS ADVOCATES

Mehmet GÖKTEPE *

* Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüziüncü Yıl Üniversitesi,
TÜRKİYE, e-mail: goktepemehmet11@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2801-0852>

Geliş Tarihi: 2 Ocak 2020; Kabul Tarihi: 31 Ocak 2020
Received: 2 January 2020; Accepted: 31 January 2020

ÖZET

Klasik dönemin aydınlanma hareketi, Romantik dönemin toplumsal hareketlerine kapı aralayarak, eşitlik, kardeşlik ve özgürlük düşüncesini savunan Fransız devriminin tüm Avrupa'ya yayılmasına yol açmıştır.

Avrupa da 18. Yüzyılda aydınlar ve entelektüeller tarafından "akıl" insanoğlunun en önemli özelliği olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, filozoflar, akademisyenler ve politikacılar, düşünceye dayandırdıkları rasyonel doktrinleriyle Avrupa toplumunu yeniden çalışmışlardır. Dönemsel bir değerlendirmeye gidildiğinde ressam heykeltıraş, yazar, müzisyen ve mimarların kültürel anlamda aydınlanmanın biçimlendirme idealleri üzerine çalışmalar ortaya koydukları bilinmektedir.,

Romantizm sözcüğü, Latin kökenli dillerde söz konusu edilip anlatılan öykü ve söylencelerin ortak adı olan "romans" lardan gelmektedir. Romantizm kendi dönemindeki resim, heykel, mimari, edebiyat ve müzik alanlarında etkili olan sanatsal bir eylem olarak değerlendirilebilir. Romantizm sanat akımıyla beraber, evrenin merkezi olarak kabul edilen insan, aynı zamanda ahlâki değerlerin kaynağı ve ölçüsü olarak da değer görmeye başlamıştır. Romantizm'le birlikte 19.yüzyıl ressamlarının daha önceki dönemlerde görülmemiş bir biçimde resimlerinde yoğun renkleri, hareketli fırça sürüşlerini ve tutkulu duygularını yansıtmışlardır.

Romantik ressamlar resimlerinde, kendilerinden önce hayranlıkla takip edilen sanat dönemlerinden, Neoklasisizmden ve entelektüel yaklaşımlarından yer yer etkilenmelerine rağmen, sezgi ve bireyselliği daha fazla ön plana çıkartmaktadırlar. Romantik dönem sanatçıları eserlerine kahramanlık, aşk, ölüm, hüziün, sevgi, nefret ve yurseverlik gibi konuları ele almışlardır. İşledikleri bu konulara kendi duygusal ve tepkisel ifadelerini katarak eserlerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada, özellikle Romantizm'in resim sanatındaki yeri ve Eugene Delacroix, Jean- Auguste- Dominique Ingres, Caspar David Friedrich, Philipp Otto Runge, Théodore Géricault, Anne-Louis Girodet, Antoine-Jean Gros, Jhon Henry Fuseli, William Blake, Francisco de Goya ve Joseph Mallord William Turner gibi ressamları irdelenmeye çalışılmış. Bunun yanısıra Romantizm akımının heykel, mimarlık, edebiyat ve müzik alanlarına olan etkileri ele alınarak, bu alanlarda da özgün eserler ortaya koyan sanatçılardan söz edilmiş ve dönemsel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Romantizm, romantik, sanat, sanatçı, yansıtmak

ABSTRACT

The Enlightenment movement of the classical period opened the door to the social movements of the Romantic period, and caused the spreading of the French Revolution throughout Europe, advocating ideas of equality, brotherhood and freedom.

During this period, philosophers, academics and politicians tried to reform European society with their rational doctrines based on thought. When an evaluation of the period is made, it can be known that painters, sculptors, writers, musicians and architects have been working on ideals of cultural enlightenment.

The word Romanticism derives from the word "romance", which is the common name of the stories and stories that are mentioned and told in Latin languages. Romanticism can be considered as an effective artistic movement in the fields of painting, sculpture, architecture, literature and music. In the romantic movement, man has been regarded as the center of the universe, and also became to be seen as the source and measure of moral values. In the romantic movement, it was observed that painters reflected intense colors, moving brush drives and passionate feelings in their paintings unprecedented in previous periods. Although romantic painters partly admired and were influenced by preceding art periods like neoclassicism and other intellectual approaches, they mainly emphasized personal intuition and individuality in their paintings.

The artists of the romantic era included heroism, love, death, sadness, hate and patriotism as their main themes in their works. To manifest these in their works, the artists made use of their own emotional and reactive expressions.

In the present study, the significance of romanticism in painting and artists such as Eugene Delacroix, Jean-Auguste-Dominique Ingres, Caspar David Friedrich, Philipp Otto Runge, Théodore Géricault, Gros, Antoine-Jean Gros, Jhon Henry Fuseli, William Blake, Francisco de Goya and Joseph Mallord William Turner have been examined and evaluated. Additionally, there has also been an evaluation of artists with authentic contributions in this period.

Key Words: Romance, romantic, art, artist, reflect

1. GİRİŞ

1780’de başlayan ve Fransız devrimiyle hareketlenen Romantizm sanat akımı, 19.yüzyılın başlarında en üst seviyesine ulaşmıştır.

18.yüzyılın sonlarında, bir grup Alman yazarın, romantizm sözcüğünü klasisizmin karşı savı olarak kullandıkları bilinmektedir. Klasisizm, bireyin akıl ve düşünce sistemini temel alırken, Romantizm’de bireyin iç dünyasını, coşku ve hayal gücünü ortaya çıkarmaktadır.

Romantizm aynı zamanda Fransada da klasisizm’in karşı savı olarak ortaya konulmuş, sanat eleştirmenleri, Eugene Delacroix ile Jean- Auguste- Dominique Ingres’i üsluplarından dolayı birbirine karşıt olarak değerlendirmişlerdir. Ingres’in temsil ettiği klasik grup ressamı desen ve resmin ince detaylarına önem verirken, Delacroix’in öncülüğünü yaptığı romantik ressamlar, rengin varlığını öne çıkarmışlardır. Ancak iki üslup arasındaki farklılıklar belirtildiği kadar da belirgin değildir. Jean- Auguste- Dominique Ingres’in (Resim:2)’de başyapıtı “Büyük Odalık Paris Salon’unda sergilendiğinde, eleştirmenler odalığın fazladan üç omuruğun gerçekçi gösterimine dikkat çekmiş fakat Ingres’i bu soyutlamaya yönlendiren resimsel nedenleri anlamakta başarısız olmuşlardır. Böylesi kararlar miras alınan güzellik ideasına bir saygı duruşu, gerçekliğe resimsel bir öneri sunuşudur. Ingres sanatı gerçeklik değil yanılsama olarak almamıştır.”(Pankhurst, Hawksley, 2018,45) Örneğin Delacroix’nın geleneğe büyük bir hayranlıkla yaklaştığı söz konusu edilebilir. Delacroix, haremî yakından gördüğü için Cezayirli Kadınlar (Resim:1) resmini yalın ve gerçekçi bir biçimde yorumladığı söylenebilir. İspanya

Romantizmi, bireysel eserleriyle öne çıkan Goya'nın egemenliği altında olduğu görülmektedir. Almanya'da çoğunluğu akademiden mezun olmuş ve kılık kıyafetleri ile kitabı mukaddeste anlatılan insan profillerine benzetilmelerinden dolayı Nazerenler (Nasıralılar) adıyla anılmaya başlanan grubun etkili olduğu görülmüştür. Nazerenler'in amacının, ortaçağ fresklerini yeniden canlandırmak olduğu söylenebilir. Yine romantik dönemde Alman Romantizm'inin öne çıkan iki önemli ressamı, Caspar David Friedrich ve Philipp Otto Runge olduğu söylenebilir. Caspar David Friedrich, The Watzmann adlı (Resim 3) resmi incelendiğinde, onun doğaya duygusal, düşünceli bir biçimde yaklaştığı görülmektedir. Resimde yer kabuğunu ve dağı resmedişinde evrensel yasalar çerçevesinde hareket ettiğinden söz edilebilir. Philipp Otto Runge, (Resim 4) Hülßenbeck Ailesinin Çocukları resminde “Runge, evrenin tinsel bir uyum duygusuyla kuşatılmış olduğuna inanmış ve resimde, çocukluğun üç ayrı evresinin yankısını, yine resimde yer alan ayçiçeklerinde bulmuştur.” (Sabuncuoğlu, Kovulmaz, Gür, Savcı. 2010, 309)

Resim 1: Eugene Delacroix “Cezayirli Kadınlar”
Tuval üzerine yağlıboya, 180 x 229 cm, Louvre

Resim 2: Jean- Auguste- Dominique Ingres, “Büyük Odalık”
Tuval üzerine yağlıboya, 91 x 162 cm, Louvre

Resim 3: Caspar David Friedrich, “ The Watzmann ” Tuval üzerine yağlıboya, 135x170cm, Nationalgaleria, Berlin

Resim 4: Philipp Otto Runge, “ The Hülsenbeck Children” , Tuval üzerine yağlıboya,131,5 x 143,5cm, Kunsthalle,Hamburg

İngiliz Romantiklerine bakıldığında, dönemin en yetkin manzara resimlerinin onlar tarafından resmedildiği gözlenmektedir. Turner, John Martin ve Constable İngiliz Romantizm'inin en önde gelen ressamlarıdır. Bunların yanında İngiliz Romantizminin en iyi figüratif örneklerini ortaya koyan Henri Fuseli ve William Blake olmuştur. Romantik resmin konu yelpazesi oldukça geniştir. Romantizmin akılcılığa karşı olan düşünce biçimi, ressamları dehşet, delilik, şiddet ve doğa üstü konulara yöneltmiştir. Romantik ressamlar tarihten ve efsanelerden aldıkları sahneleri, eski çağlara değil, daha çok ortaçağa dayandırmışlardır. Klasik ressamlar doğayı kendi düzenli kompozisyonlarına uyacak tarzda tasarlarlarken, romantik ressamlar doğayı vahşi ve dizginlenemez bir biçimde yansıtmışlardır. (Sabuncuoğlu, Kovulmaz, Gür, Savcı. 2010, 297)

Romantizm uslubu daha sonra Amerika'da Hudson Irmağı Okulu'nun manzara resimlerinde etkili bir biçimde varlık göstermiştir.

Romantik kuşağın ilk ve tipik ressamlarından biri olan Anne-Louis Girodet, David'in en iyi öğrencilerinden biri olarak kabul edilmiştir. (Resim 9) Girodet'in aynı zamanda yazar ve kuramcı olduğu bilinmektedir. Kuşağın ikinci önemli ressamı ve David'in öğrencisi olan Antoine-Jean Gros'tur. Gros'un resminin temeli Neoklasisizm akımına dayanmasına rağmen resimlerinde güçlü romantik eğilimler söz konusudur. (Resim 10) Fransız romantizminin en önemli iki ressamı olan, Theodore Gericault ve Eugene Delacroix kendi dramatik sanatsal ifadelerini resimlerine yansıtmışlardır.

Gericault, "Medusa'nın Salı" adlı resminde figürlerini dramatik bir atmosfer içinde resmetmiştir. (Resim 5) "Medusa'nın Salı" resmindeki dramatik ve trajik durum, David'in "Sokrates'in ölümü" adlı resminde de söz konusudur. David'in bu resminde figürlerin bir araya getirilmelerinde ve haksız gösterilmelerinde aynı trajik ve vahamet görülmektedir. (Resim 6)

David'in "Sokrates'in Ölümü", Gros'un "Napolyon" adlı resmi (Resim7) ve Gericault'un "Medusa'nın Salı" resimleri izleyiciyi tek merkez üzerine odaklamak yerine resmin tamamında dolaştırdıkları söylenebilir.

Eugene Delacroix "Halka Önderlik Eden Özgürlük" adlı ünlü resmini 1830 yılının Temmuz ayında sosyal sınıfları kapsayan ve Kral Charles'in sürgünü ile sonuçlanan olayı anmak için resmetmiştir. (Resim 8)

Delacroix'a resimde özgürlüğü, Fransız vatandaşlarının ellerinde tuttuları tüfeklerle ve aynı zamanda, resmin ön planında yer alan ve Fransız bayrağını elinde tutan, bir kadın figürü olarak yansıtmaktadır. Delacroix'ın bu başyapıtındaki dramatik durum, Gericault'un Medusa'nın Salı'ndaki dramı hatırlatmaktadır.

Resim 5: Théodore Géricault, "Medusa'nın Salı",
Tuval üzerine yağlıboya, 491x716 cm, Louvre.

Resim 6: Jacques Louis David, “Sokrates’in Ölümü”, Tuval üzerine yağlıboya,51 x70 cm, The Metropolitan Museum

Resim 7: Gros Antonie-Jean, “Napoleon Bonaparte on the Battlefield of Eylau”, Tuval üzerine yağlıboya,521x784cm Musee du Louvre,

Resim 8: Eugène Delacroix, “Halka Önderlik Eden Özgürlük”, Tuval üzerine yağlıboya,260x325 cm, Louvre

1824 yılında Gericault'un tüberkülozla geçen uzun bir hastalık döneminden sonra erken yaşta ölümü ve Gros'un intiharıyla, Delacroix, romantizmin varisi olarak gösterilmiştir. Delacroix, romantizmin ideallerini sürdürmek amacıyla geniş bir yelpazedeki güncel konuları resmetmiştir. Delacroix resim sanatı kariyerinde ilerledikçe yakın doğaya olan ilgisi artmıştır. 19. yüzyılın ilk yıllarında, kuzey Afrika ve bugünkü Ortadoğu bölgeleri batı Avrupa tarafından keşfedilmeye başlanılmıştır. Bu keşiflerden ardından, Avrupalı ressamların Ortadoğu yaşamını resimlerinde konu etmeye başladıkları söylenebilir. Delacroix'te bu dönemde Ortadoğu'ya yönelen ressamlar arasında yer almış ve oryantalist resim olarak ifade edilen tarzda çok sayıda eser meydana getirdiği bilinmektedir. Böylece Delacroix oryantalist bir ressam olarak üne kavuştuğu söylenebilir. Delacroix'a modern yaşamın ve doğu dünyasının çarpıcı tasvirlerinin yanında 19. yüzyıl edebiyatının, çağdaş yazarlarının eserlerinde geçen, dramatik olayları da resimlerine konu olarak aldığı görülmektedir. Dönemin yazarlarından Sir Walter Scott, tarihsel kurgu türünü bu dönemde popüleştirmiş. Ivanhoe, Rob Roy gibi yazarlar ikonik romanlarını geçmiş zamanların doğruluk ve cesaret gibi kavramları ile örmüşlerdir. Maceracı süvariler, dolandırıcı tiplerden oluşan gruplar üzerine yazılan metinler edebiyat türüne katkı sağlamıştır. Scott ve Dumas gibi yazarlar, tarihsel gerçekleri çağdaş kültürel ya da politik propagandaya malzeme yapmadan, kurgusal anlatılar olarak ortaya koymayı başarmışlardır. Bu yazarlar metinlerinde ahlaki bir mesaj vermek için değil, izleyicilerini tamamen büyülemek için, tarihi konuları yeniden canlandırdıkları söylenebilir. Bu yazarların yazmış oldukları tarihi metinler, Delacroix'in Ortadoğu'ya dair sanatsal keşiflere yönelmesinde etkili olmuştur. Böylece Delacroix'nin hayal gücüne katkı sunan ve ona yeni yollar açan keşfedilmemiş uçsuz bucaksız bir bölgeyle karşılaştığı ifade edilebilir. Resimlerinde duyguların ifadelerini yansıtan Gros ve Gericault aksine, Delacroix ilk defa önemli öğeleri resimlerine alarak Romantizm kavramına yenilik getirdiği söylenebilir.

19.yüzyıl boyunca, sanatın bütün alanlarında eser ortaya koyan sanatçıların, duygusal durumlarının eserlerine yansıdığı bilinmektedir.

Manzara ressamı Caspar David Friedrich, Almanya'da övgüyle karşılanırken, janr (tür) ve kostüm ressamları nostaljik kompozisyonlarına almış oldukları öğeler aracılığı ile duygularını resmetmişlerdir.

Batıda 17. ve 18. Yüzyıllarda gelişen "Aydınlanma Felsefesi" 1760 yıllarından itibaren, Burjuva sınıfının iktidara hakim hale gelmesi, yapı sanatına da yansımıştır. Bu dönemde biçimlerin somutlaşıp yalınlaştığı söylenebilir.

Romantik dönem yazarını ele alırken, onun en önemli eğilimlerinden birisi olan, doğa duygusundan söz edilebilir. Bu duygu yalnızlık duygusu olarak ortaya çıkarak Romantikleri doğaya yöneltmiştir. Burada romantik yazarın amacının doğanın tadını çıkarıp betimlemek olmadığı, bunun aksine doğanın hüznünü düşlemek ve geliştirmek olduğundan söz edilebilir.

2. ROMANTİZM AKIMINDA FRANSIZ DEVRİMİNİN ETKİLERİ

Romantizm sanat akımı Fransız Devrimi bağlamında irdelenmediği takdirde bazı açılardan akımı anlatmakta güçlük çekilebilir. Ancak akımın asıl nedeninin Fransız devrimi olmadığı söylenebilir. Devrimle romantizm akımı arasında paralel ya da eşit bir bağlantıdan söz edilebilir.

Tiber'in (1994, 29) aktarımına göre; "Fransız devrimi bir katalizör, bir ateşleyici olmuş. 18.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ve çeşitli romantik edebiyatlarda dile gelen değişik bireycilik ve başkaldırı duygularına ortak havayı vermiştir. Bununla birlikte, Blanchot'un da dediği gibi, "romantikler, devrimci hatiplerden üslup dersi almaya gitmediler. Devrimin kendisinden, birer açıklama olan olaylarla açıklanan bu tarih yaratan dilden öğrendiler öğreneceklerini"

Avrupa halkları 1789 Fransız devrim'inden 1815 yılına kadar savaş ortamında bulunmuşlardır. Fransız devrimiyle başlayan coşku uzun sürmemiştir. Devrim'in ilk yıllarında aydınlanmaya başlayan Avrupalılar, Fransa'ya yönelmişlerdir. Almanya'da 1780 yılında kurulmuş olan dernekler de bu dönemde Almanya ve Fransa'da yayımlanan gazete ve dergilerin okunduğu bilinmektedir. Ancak bu dernekler Alman İmparatorluğu'nun gözetimi altında tutulmuştur. Bu dönemde oluşan kamuoyuna şair, yazar ve entelektüellerin coşkuyla katıldıkları söylenebilir. Schiller'de bunlardan birisidir, onun eserlerinde aydınlanma ve romantizmi en iyi bir biçimde sentezlediği söylenebilir. “ Aklın dayatmacı değil, hegamonik olabilmesi için estetize edilmesi, güzellik ve haz ile birleştirilmesi gerekir ki zorunluluk ve temayül bir ve aynı şey olsun. Hegamonik güç, siyasal olanı estetik olanla birleştiren güçtür” der.(Eagleton, 2014,102)

Kant'ın Fransız devrimi ile yakından ilgilendiğinden söz edilmektedir. Goethe ise Hermann ve Dorothee'deki dizeleriyle devrimi ve bir kuşağın devrime olan umutlarını dile getirmiştir. Devrim Coleridge, Southey ve Wordsworth gibi İngiliz aydınlar üzerinde etkili olmuştur. Fransa'da edebi anlamda ilk defa romantizmin etkileri Victor Hugo, Lamartine ve Vigny'nin eserlerinde görüldüğü bilinmektedir.

Tiberin aktardığına göre, (1994, 32) Devrime tanık olan ve dönemini en iyi kavrayan Hegel, devrimin evrensel özünü ortaya çıkararak şu ifadeleri kullandığını: “Güneşin gökyüzüne yerleşmesinden ve gezegenlerin onun çevresinde dönmeye başlamasından bu yana, insanın baş eğdiği, yani bir düşünceye (idea) dayandığı ve gerçekliği ona göre kurduğu görülmedi... O halde görkemli bir güneş doğuşuydu bu, bütün düşünen varlıklar bu dönemi yücelttiler. Bu dönemde yüce bir coşku egemen oldu, ruhun coşkusu dünyayı titretti, kutsal ile dünya arasındaki gerçek uzlaşma ancak o zaman gerçekleşmişti sanki” söylemiştir. Yine bu döneme dair Tiber şunları dile getirmiştir: dönemin toplumsal olayları incelendiğinde, “Devrim, İmparatorluk savaşları, Napolyon'un ilkin yükselen sonra sönen yıldızı, 1789-1815 yılları arasında uzanan karışık duygulara damgasını vuran olaylardır. Viyana kongresi, dönemin Avrupa'sını oluşturan güçleri bir araya getirerek, bu kaynamaya bir son vermeyi amaçlamıştır. Devrimden fayda uman İrlanda ve Polonya düş kırıklığına uğramış, İrlandalılar'da Fransa'dan yardım beklemişlerdir.

Bu dönemde ekonomik ve toplumsal koşullardan dolayı, 1820 de İspanya ve Napoli'de, 1821 de Yunanistan'da ve 1830 yılında da Fransa ve Polonya da devrimler meydana geldiği bilinmektedir.

Romantizm dönemi incelendiğinde, bu dönemde İrlanda, İngiltere'nin himayesinden tam olarak kurtulamamışsa da, örgütlediği kitlenin önemli bir sayıya ulaştığı ve bir çok ülkede kitlelere örnek oluşturduğu gözlenmektedir. Dönemin genç romantik kuşağını etkileyen başka bir toplumsal olay da Yunanistan'ın bağımsızlığına kavuşması olmuştur.

3- HEYKEL, MİMARLIK, EDEBİYAT VE MÜZİK' TE ROMANTİZMİN ETKİLERİ

Romantik dönem heykelinin uzmanlar tarafından yeterince anlaşılıp değerlendirilememiş olduğu söylenebilir. Tarihsel ve mitolojik konuları anlatan, mermer ve bronzdan yapılmış heykellerin, Avrupa'nın önemli başkentlerinin müze depolarında yer aldığı bilinmektedir. “Romantik dönemde heykel, tam anlamıyla özerk olan müzikten ya da betimleme sanatında meydana gelen barok patlamasından sonra sınırları kesinlikle belli bir yüzeye giderek kapanan resimden tamamen farklı bir biçimde gelişme göstermiştir. Klasik çağda heykel için herhangi bir özerklik söz konusu değildi.” (Roschitz1994,113) Yine Romantik dönem heykeline ilişkin, Roschitz'in (1994,113) aktarımıyla sanat tarihçisi Gerhard Evers ise şu sonuçları çıkarmıştır: “Batı'da 1500-1900 yılları arasında uzanan çağcıl

zamanlarda, sanatın doğayı gözlemlemek ve onu sanat yapıtında yeniden üretmek gereksiniminden doğduğu bilinen; optik plânda az- çok kavranabilecek ya da görülebilecek şeyin kesin sınırlarına 17.Yüzyılda ulaşılmıştır.

19.Yüzyıldaki gelişmeler daha çok doğa bilimleri ve yapay ürün teknolojisinde kendini göstermiştir. 20.Yüzyılda heykelin malzemesini daha çok plastik maddeler oluşturmaktadır. Romantik dönem heykelinin temel ögesi insan bedeni ve figüratif çalışmalardan oluşmaktadır. Bu dönemin sanatçısının amacı klasik biçimi ortaya çıkarmak değil, onun arkasında duran düşünceyi yansıtmak olmuştur.”

Dönemin önemli heykeltraşları ve eserleri şu şekilde listelenebilir:

- Antonio Canova eserleri: Aşk Tanrısı ve Psykhe, Stuart’ların Mezarı, Pauline Borghese
- Johan Tobias Sergel eserleri: Yaralı Ortyade, Mars ve Venüs
- Bertel Thordvaldsen eserleri: Ganimed
- Jean Antonie Houdon eserleri: Voltaire
- Jean-Babtiste Carpeaux eserleri: Dans
- Aime Jules Dalou eserleri: Britanyalı Köylü Kadın
- Pierre-Jean David eserleri: Pantheon’un Alnacı
- Anton Dominik Frenkorn eserleri: Avusturya Arşidükü Karl
- Emmanuel Fremiet eserler: Bir Borneo Yerlisini Boğan Orangutan
- Antoine- Auguste Preault eserleri: Ofelya
- François Rude eserleri: Kaplumbağalı Napolili Balıkçı

Romantik dönem mimarlığı ele alınıp incelendiğinde, dönemin eski biçimsel örneklerin bir toplamı olduğu kanısının yaygın olarak yapılara yansıdığı gözlenmektedir. Ancak bir mimari üslûp ortaya konulurken, kendinden önceki dönemlere öykünmeler her zaman söz konusu olabilmektedir. Daha sonraki dönemlerde de böyle bir durumla karşılaşmak söz konusu olabilmektedir. Romantik dönemin mimarisi “Rönesans-Antikite ilişkisinde de görüldüğü gibi, çıkış noktası olarak bazı biçim ya da motifleri almakla yetinmemiştir. İlk kez, tematik takımlar halinde toplanmış motiflerden yararlanmış ve bunların hepsi tarafsız bir biçimde ele alınarak işlenmiştir.”(Roschitz.1994.158) Bu bağlamda mimar ve mimarlık üzerine yazan Roschitz’in (1994.158) aktarımıyla Andres Aman şu ifadeleri kullanmaktadır : “ Bu biçimsel motif topluluklarından her biri ayrı bir evrimin yansımasıdır.” Burada mimari dönemlere ilişkin durumların organik bir biçimde gösterilemeyeceği gibi, aynı zamanda biçimsel hareketleri de belli bir zamana tam olarak yerleştirmenin olanaklı olmadığı da söylenebilir. Çünkü ister bölgesel gelenek, ister ulusal düşünce, ister siyasal ve toplumsal amaçlar ya da mimarlık dünyasının herhangi bir üyesinin baskın etkisinden ileri gelsin, sayısız üst üste binme söz konusu olmuştur.

Fransa’da mimarların bir kısmı 1780’lerin başında, yapılarda büyük ve görkemli oranlar ortaya koyarak, mimariye yenilik getirmişlerdir. Bu mimarlar “aklın” egemen olduğu klasik mimari anlayışını benimsemişlerdir. Bu dönemde kentlerde inşaa edilen bütün yapıların geometrik biçimli olduğu bilinmektedir. Dönemin devrimci mimarları arasında en büyük başarıyı gösteren mimar Claude-Nicolas Ledoux olmuştur. Devrimci mimarların meydana getirmiş olduğu romantik yapılar ve bu yapılardaki geometrik düşünce anlayışı daha sonraki mimar kuşağını da etkilediği bilinmektedir.

Romantik dönemin önemli mimarları ve inşaa ettikleri yapılar şu şekilde listelenebilir :

- Robert Adam eserleri : Culzean Castle
- Theodore Ballu eserleri : Belediye Sarayı,Trinite, ve Saint-Ambroise Kilisesi

- Victor Baltara eserleri: Hal ve Saint Augustin kilisesi
- Charles Sir Barry eserleri: Travaller's club, Reform club, Houses of parliament
- James Bogardus eserleri: Harper and Printing Company'nin New York'taki binası
- Louis Etienne-Louis Boullee eserleri: Newton için 1787 yılında tasarıldığı boş mezar, gökkubbeyi yeniden üreten küresel bir yapıdır.
- Decimus Burton eserleri: 1825 yılında, Londra'da Hyde park Corner anıtsal kemerini ve sütunlarını gerçekleştirdi. (Roschitz, 1994, 161)
- Luigi Marchese Cagnola eserleri: Milano'daki Arco della pace ya da Arco del Sempione en öneml mimarlık eseridir.
- Charles Cameron eserleri: Saint-Petersbourg Amirallik binası
- Louis Alexandre de Cessart eserleri: Ponts des Arts
- Jean-François Chalgrin eserleri: Luxembourg sarayı şeret merdiveni
- Sir William Chambers eserleri: Londra'daki Somerset House yönetim merkezi mimarlığının bütün belirleyici özelliklerini yansıtmaktadır.
- Henri Esperandieu eserleri: Logchamp Sarayı, Marsilya
- Pierre Leonard Fontaine eserleri: Carrousel Zafer anıtı, Paris
- Jacques-Ange eserleri: Gabriel Versailles Operası
- Charles Garnier eserleri: Paris Operası
- Heinrich Gentz eserleri: Neue Münze, Berlin
- Theophil Hanzen eserleri: Heinrichshot, Viyana
- Karl Freiherr Von Hasenaver eserleri: Merdiven, Viyana
- Leo Von Klenze eserleri: 1.Nikolay, çarların sanat koleksiyonları için Saint-Petersbourg'da Kışlık Saray'a (1839-1852) ek olarak yeni
- -Emirtage binası, Kelheim'de Befreiungshalle binası
- -Henri Labrouste eserleri: Milli Kütüphane Salonu, Paris
- -John Wash eserleri: Cumberland Terrace, Regent's Park, Londra
- -Sir Joseph Paxton eserleri: Crystal Palace, Londra
- -Giacomo Quarenghi eserleri: Bilimler Akademisi, Saint-Petersbourg
- August Siccard Von Siccardsbourg eserleri: Whitehall, Londra

Romantizm döneminin yazarı kendisini aykırı, yeni saf ve geçmişin mirasçısı olarak görmediği ve bu özelliğinden dolayı kendinden önceki dönemin sanatçısından ayrıldığı söylenebilir. Stenbal, Romantizm hakkında şöyle yazmaktadır: “Romantizm, alışkanlıklarının ve inançlarının bugünkü durumunda insanlara mümkün olan en fazla zevki verebilecek yazın yapıtlarını sunma sanatıdır”Romantizm’de yazınsal bağlamda farklı kuşaklardan söz edilebilir. Vigny, Hugo, Balzac ve Michelet’in içinde yer aldığı kuşağın en bilinen kuşak olduğu söylenebilir. Kuşak içinden, “ Fransız edebiyatının ve aydınının simgesel ismi Victor Hugo’nun Romantizimden Toplumsal Gerçekçiliğe geçirdiği dönüşüm, 19.Yüzyıl sanat ve edebiyatının geçirmiş olduğu ayrışma ve değişime tam bir ayna görevi üstlendiği söylenebilir.”(Ulusoy,2019,146) Bu kuşak Fransız Romantizmi yanı sıra Temmuz Devrimi süresince gelişmiştir. İngiltere’de 1760 dolaylarında doğan Burns ve Blake Kuşağı ile birlikte avrupada ünlene yıldızlar kuşağından söz edilebilir. Bu kuşakta şair Byron, Shelly, Keats ve Walter Scott yer almıştır. Romantik edebiyatın ulusal bir edebiyatı temsil ettiği ve yazarların eserlerinde ulusal duyguları dile getirdikleri söylenebilir.

Romantik yazar için şu değerlendirmeler yapılabilir: “Yazar aynı zamanda bir sanatçıdır, ya da en azından bütün sanatları sevdiğini söyler, tür ve ulamların geçmişe oranla daha az katı, daha az keskin olduğu bir Güzel Sanatlar dizgesini savunmuştur. Örneğin, Stendhal hem resim hem de müzik konularında yazmıştır, Hugo, “Herşeyde müzik vardır, evrenden bir ezgi yükselir” (Claudon, 1994, 187). Yine yazarlardan Victor Hugo, Alfret Musset, Theophile Gautier, Alexandre Serguievitch Puşkin, William Blake, Wilhelm Heinrich Wackenroder ve Kerner’in aynı zamanda birer desenci ve ressam oldukları bilinmektedir.

Romantizm yazarında aşk, doğa ve din duygusundan öte iç romantizmin bir ögesi olduğu bilinmektedir.

Romantizm’de sürekliliğin düz yazı alanında görülmesinin yanı sıra, epik-lirik şiir de en hak ettiği üne bu dönemde ulaştığı söylenebilir. Avrupa romantizmi romana temel değişiklikler getirmiştir. Bu değişiklikleri şöyle açıklayabiliriz: iç romantizm alanında yazarın benî önemli bir rol oynamıştır. İster anlatı düzeni açısından olsun ister okur açısından olsun, yazarın kişiliği anlattığı karakterlerle iç içe girdiği söylenebilir.

Romantizm bütün yazınsal türlerin yanında tiyatroyu da etkilemiştir. “Bir tiyatro eleştirisinin, tiyatroya ilişkin bir kurumsal düşüncenin varlığı, tarihsel ve sayısal bakımdan, Romantizm’in getirdiği yeniliğe tanıklık etmiştir.” (Claudon 1994, 203)

Avrupa tiyatrosu romantizm’den oldukça yararlanmış Romantizm tarihsel boyutunu günümüzde tiyatro aracılığıyla devam ettirdiği bilinmektedir. Yazınsal romantizm’in özgün yapıtları, kendi dönemlerindeki yazınsal türlerle aralarında bir bağ kurduklarından söz edilebilir.

Dönemin önemli şair ve yazarlarının eserleri şu şekilde listelenebilir):

- Honore’de Balzac eserleri: Vadideki Zambak, Mutlak peşinde, Köylüler
- Giovanni Berehet eserleri: Prag Sürgünleri, Roman, Fantasi
- William Blake eserleri: Cennet ve Cehennem Evlenmesi, Amerika, Los’un şarkısı, Kudüs, Milton
- George Gordon eserleri: Lord, Byron eserleri, Avaroluk saatleri, Gavur, Mısırlı Gelin, Korsan, Beppo
- Alexandre Pumas eserleri: Üç silahşörler, Mnte-Kristo Kontu
- Theophile Gauter eserleri: Omphale
- Johann Wolfgang von Geothe eserleri: Hz. Muhammet ve Prometheus’u konu edinen büyük övgü şiirleri ve Faust
- Nikolas Vassiliyeviç Gogol eserleri: Köy geceleri, Burun, Portre
- Victor Hugo eserleri: Sefiller, le Rhin, Düş bayırı
- Mikhall Yurieviç Lermontov eserleri: zamanımızın kahramanı
- Alfred de Musset eserleri: Loven zaccio
- Alexandre Serguievitch Puşkin eserleri: “Kavkas Mahkumu”, “Bahçesaray çeşmesi”, “Çingeneler”, “Şeytan”, “Yüzbaşının Kızı”
- Water Scott eserleri: Marmion, The Lady of the Lake Guy Mannering
- Stendhal eserleri: Racine ve Shakespeare
- Wilhelm Iteinrich eserleri: Wackenroder

Romantik dönemin müziğinin , günümüzde romantik olarak nitelendirilen müzikle çok fazla bir benzerliğinin olmadığından söz edilebilir. Dönemin dinleyici kitlesi seçici bir görüşe sahiptir.

Romantik müziğin öncülerinden olan Schubert'in 17 yaşında ve henüz tanınmadığı zamanlarda yazdığı Gretchen am Spinnrade adlı lied 1814 yılında ilk kez çalındığında dikkat çekmediği söylenmektedir. bilinmektedir. İlk dönem opera repertuarı Fransız, Alman ve İtalyan operalarından meydana gelmiştir. Bu dönemde daha çok Mozart'ın başını çektiği Alman operalarının revaçta olduğundan söz edilebilir.

1848'deki Devrimle, operada karşı çıkılan repertuarlar sonradan yeni büyük romantik repertuarlara dönüşmüştür. Romantik dönem dinleyicisinin sevdiği müziğin opera müziği olduğu bilinmektedir.

(Claudon'a (1994, 243) göre; Dönemin repertuarı hakkında şu gözlem yapılabilir: "1830 dolaylarına dek daha çok Haydn ve Mozart'ın yapıtları çalınıyor. Daha sonra Beethoven ön sırayı alıyor." Beethoven, ölümünden sonra, daha çok sevilip dinlenmeye başlanmıştır. Romantik dönemin müziğini bu dönemin sevilen ve değer gören önemli sanatçılar yorumlamışlardır. Virtüözler altın çağını bu dönemde yaşamışlardır. Romantik dönem müziğinin tek tür bir repertuardan ve virtüözden oluşmadığı, aynı zamanda farklı dinleyici toplulukları ile birlikte ulusal müzik merkezlerin de bulunduğu bilinmektedir.

Romantik dönem müzikçilerini kuşaklara ayırmak mümkündür. Örneğin, Beethoven Weber, Rossini ve Schubert birinci kuşak içinde yer almaktadır. Bu kuşakta Beethoven öne çıkmakla beraber, diğerleri de önem arz etmektedirler. İkinci kuşak ise 1830'dan sonra kendilerini tanıtmaya başlamışlardır. ve 1791 temmuz devriminden sonra öne çıkmışlardır. Bunlar aynı zamanda "Parisli Kuşak" olarak'ta adlandırılmışlardır. Üçüncü kuşağı ise 1810 dolaylarında doğan besteciler oluşturmaktadır. Mendelssohn, Schumann, Chopin, Wagner ile Verdi üçüncü dönemin romantik müziğini doruğa ulaştırmışlardır. Dördüncü kuşağı ulusal okulların başını çektiği kuşaktır. Bu dönemde "Romantik ezginin anlatım akışını genişletip biçim anlayışını yumuşatan bu özgürlüğe karşılık bir başka akım, özellikle Beethoven'in son sonatlarında rastlanan ve senfonik müziğin giderek daha önde gelmesiyle güçlenen ezginin kırılması akımını görüyoruz." (Claudon, 1994.257)

Çalgılaşma Romantizm'in yeni yetkileri elde ettiği son alandır. Bu dönemde müzik ile uğraşanlar değişimin etkisini daha çok orkestra alanında olduğunu farketmişler.

Romantizm klasik dönemin senfoni türünü temelinden değiştirerek, duygu ve gerilimin senfoniye egemen olmasını sağladı.

Romantik dönemin üzerinde durduğu opera ve senfoni dışındaki diğer alan da Bale müzik alanıdır. Romantizm dönemi müziğinde insan sesi ile söylenen türler daha çok benimsenmiştir. Opera bu dönemde tüm sanatların bir araya geldiği bir başyapıt haline gelmiştir. Şiirle müzik değil, resimle müzik birbirinin içine geçmiş ve sanatlar arasındaki sınırlar ortadan kalkmıştır. Hottmann, Beethoven'in dominör beşinci senfonisi üzerine yazar: "Müzik bütün sanatların en romantığıdır. hatta, tam anlamıyla romantik olan tek sanatın müzik olduğu söylenebilir." (Claudon,1994,269)

4- ROMANTİK RESSAMLAR

Anne-Louis Girodet

Fransız ressam ve İllüstratör, Jacques- Louis David'in öğrenciliğini yapmış, üslup ve teknik açıdan daha çok David'i takip etmiş, ancak konu seçimi ve duygusal yaklaşımından dolayı ilk tipik örneklerini ortaya koyamamıştır. Resim 9'da da görüleceği gibi Girodet, genelde yapmış olduğu resimlerde özelde de aşağıdaki resminde romantik akımının en önemli örneklerini sunmaktadır. Resimde Atala'nın ölümünü işlemek suretiyle izleyiciye hem kendi iç dünyasındaki ölüm yankısını hem de sanatsal anlamda ölüm temasını anlatmaya çalışır.

Resim .9: Anne-Louis Girodet “ Burial of Atala”
Tuval üzerine yağlıboya,2,07x2,67 cm,

Antoine-Jean Gros

Gros, Fransız neoklasik akımının öncü isimlerinden olan David'in öğrenciliğini yapmış, Arcola Savaşına tanıklık ederek ve savaş sahnelerinden esinlenerek, Fransız komutan, Napolyon Bonaparte'nin portresini resmetmiştir. Ressam, aynı zamanda Napolyon ordusuyla savaflara iştirak ederek çok sayıda savaş resimlerini yapmış ve söz konusu resimlerinde romantik eğilimler içeren güçlü figürler çizmiştir. Gross, aşağıdaki resminde de görüleceği üzere realist akımın tersine romantik tematiğini tuvallerine yansıtmaya çalışmıştır. Söz konusu resim 10'da Gros, romantik resmin en güzel ve ilk örneklerinden birini verir. Resimde Sappho karakterindeki kadın figürünün, üzerindeki şeffaf elbisesiyle arkasında kurban bir sunak bırakarak parıldayan ay ışına uzanmak istercesine iki dünya arasındaki gelgiti yansıtmaya çalıştığı söylenebilir.

Resim 10: Antoine-Jean Gros “ Sappho at Leucate”,
Tuval üzerine yağlıboya,122x100cm

Jhon Henry Fuseli

Sanat icracısı, yazarı olarak bilinen ve aynı zamanda İngiltere'de romantik hareketin en önemli ressamlarından biri olduğu söylenmiştir.

Henry Fuseli 1782 yılında yapmış olduğu “Kabus” adlı resmi kraliyet akademisi'nde büyük bir ilgi uyandırınca, ressam olarak tanınmıştır. Fuseli kendine has bir romantik üslup meydana getirmiştir. Konularının büyük çoğunluğunu önemli edebi metinlerden alan Fuseli,

resimlerinde insan doğasının en bilinmez yanlarını da resmetmiştir.(sanat atlası,2010,313) Fuseli'nin resimlerinin büyük çoğunluğunda bastırılmış şiddet, korku ve cinsel sapkınlıklar yansımaktadır. Yukarıda adı geçen ve Fusel'nin en önemli başyapıtı olarak bilinen “Kabus” (Resim 11) resmi erotizm ve korkuyu bir arada barındırdığı söylenebilir. Resimde uyuyan kadının karın bölgesinin üzerine oturan yaratık biçimindeki figür, kadının kâbus görmesine sebep olduğu söylenebilir. Resmin sol üst köşesinde, perdenin arkasından bakan ve at başını andıran hayalimsi figürün, kötü bir cini temsil ettiğinden söz edilebilir.

Resim 11: Henry Fuseli, “Karabasan”,
Tuvall üzerine yağlıboya,101.5x127 cm, ABD.

William Blake

İngiliz ressam, şair ve baskı ustasıdır. Gotik sanattan ve Minhelengclo'dan etkilenen Blake, konularını incil'den ve shakespeare'den almıştır. Zaman içerisinde kendi mitolojik figürlerini (Resim 12) ortaya çıkarmıştır.

William Blake

resimlerinde, hayal dünyasındaki biçimleri figüratif olarak yansıtmaya çalışmıştır. E.H.Gombrich Sanatın Öyküsü (2006,373) adlı kitabında William Blake hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Blake, görüntülerine öylesine kendini kaptırmıştı ki, yaşamdan çizmeyi reddediyor, yalnızca kendi iç gözüne güveniyordu...Çünkü düşlerindeki her figürün anlamı öylesine büyük bir önem taşıyordu ki, onların tam doğru olmalarıyla ilgilenmek yersizdi. Geleniğin onaylanmış standartlarına Rönesans'tan sonra bilinçli olarak başkaldıran ilk sanatçı olduğu için, çağdaşlarının onu şoke edici bulmalarına şaşmamamız gerekir. Onun, İngiliz sanatındaki en önemli kişilerden biri olarak kabul edilişi, ancak yüzyıl kadar öncedir.”

William Blake'nin resimlerini iç dünyasından gelen duygulardan hareketle yansıttığı söylenebilir.(Resim 12)

Resim 12 : William Blake, “Günlerin Başlangıcı”,
Kağıt üzerine guaj ve suluboya, 23, 3x16,8 cm

Francisco de Goya

Francisco de Goya, İspanyol Romantizm'inin en güçlü ressamı ve oymabaskı sanatçılarından birisidir. 1780'lerde portre ressamı olarak ilgi gören Goya, saygın kişileri yüceltmeden betimlemiştir. Goya, insan figürlerini konu aldığı resimlerinde insanın ihtiraslarını, acımasızlığını, çılgınlığını ve ruhunun karanlık tarafını resmetmiştir.

59

Berger'in (2017,187) yorumuyla; “Goya'nın bir grafik sanatçısı olarak dehası yorumculuğuna dayanır...Resimlerinin herbirinin emsalsiz oluşu tarzından ötürü değil, yorumladığı hadiseden dolayıdır. Aynı zamanda bu hadiseler birbirini izleyerek tıpkı bir film gibi doruğa tırmanır. Aslında Goya'nın hayal dünyasını betimlemenin bir başka yolu da onun resimlerinin temelde tiyatro özelliğini tanıdığını söylemektir...Yaratma tarzı tiyatrodur. Resimlerinde her zaman bir çatışma beklentisi vardır. Figürleri, doğal bir merkezde bir araya gelecek yerde, kanatlarda toplanır. Çalışmaları heyecan uyandıran bir etki yaratır. İnsan Goya'nın yaptığı bir oymabaskıda imgelemin geçirdiği süreci inceleyecek yerde, sonucuna teslim olur... mesleki becerisi ve yaratıcı yetenekleri olağanüstüydü. Fırçaya hâkimiyeti Hokusai'ninkiyle kıyaslanabilir. Konuyu imgeleminde canlandırma yetisi o denli güçlüydü ki, ilk taslak ile bitmiş resim arasında nadiren bir çizgi farkı görülürdü. Her çizimi tartışma götürmez biçimde kişiliğinin mührünü taşırdı... Onun teması, insanın en kıymetli melekesi olan aklın- kimi zaman şuursuz bir nefrete varan- ihmalinin sonuçlarıydı. Ancak bu onsekizinci yüzyılda, materyalist anlamdaki akıl'dı: bir disiplin olarak aklın duyulardan gelen hazza teslim olması. Goya'nın sanatında ten, bir yanda cehalet, denetimsiz ihtiras, batıl itikat, öte yanda vakar, zarafet ve hazzın çatıştığı bir savaş alanıdır. Aklın ihanete uğrayacağına dair korku ve dehşet onu duygusal olarak o denli tesiri altına almıştı ki, sanatının benzersiz kudreti bu olgudan güç alıyordu.”

Goya'nın erken dönem eserlerinin dışındaki eserlerinin tamamında çelişik olduğu kadar güçlü, kösnül ve cinsel duyguların hakim olduğu söylenebilir. Resmettiği kraliyet portrelerinde maddi bir yozlaşma yansımaktadır. Dona Isabel'in portresinde bu yozlaşma belirgin bir biçimde görülmektedir.

“Goya bir genelevde soyunmakta olan bir keşişin resmini yapar, nefretle; ancak nefreti asla sofu dindarlıktan ötürü değildir; bu hadisenin arkasındaki güçlülerin, savaşın felaketleri tablosundaki askerlerin bir köylüyü kadım edişleri ve karısının ırzına geçişlerine yol açacağını sezdiği içindir. Kambur gövdelere devasa korkunç kafalar eklemesi, hayvanlara devlet görevlilerinin resmi kıyafetlerini giydirmesi, tarama tekniğiyle insan bedenini pis bir kürkle örtmesi; cadıları çizerken duyduğu hiddet bunların hepsi beşeri imkânların kötüye karşı tepkileridir.” ifadeleri ile sanatçının psikolojisini açıklamaktadır. (Berger. 2017, 187,188) Francisco de Goya, olağanüstü yeteneği ve güçlü tekniği sayesinde insan ve hayvan figürlerini hareket halinde ve kusursuz resmetmiştir. Bu durum onun resimlerinde sanki model kullanmıyormuş izlenimini uyandırmaktadır. Goya'nın 3 Mayıs 1808 adlı resminde (Resim 13) İspanyollar öldürülen kahramanlar gibi trajik biçimde betimlenmiştir. İsa'yı çağrıştıran figür, parlak bir biçimde aydınlatılmışsa da üzerindeki ışık yayan beyaz giysi daha sonra kana bulanmıştır. Başları eğik Fransız askerlerinin kimliği hakkında herhangi bir bilginin olmadığı söylenebilir. Goya, askerlerin taşıdıkları silahları, onların yüzlerinin yerine geçirmek suretiyle, bedenlerini tamamlayan birer uzva dönüştürmüştür. Resimde kana bulanmış cesetlerin, kederli rahiplerin, ölüm korkuları yüzlerinde açıkça okunan insanların ve merkezdeki ana figürün kahramanca duruşu, izleyicinin solugunu kesercesine bir görüntü ortaya koyduğu söylenebilir (Pankhurst & Hawksley, 2018:81).

Resim 13: Francisco de Goya, “3 Mayıs 1808”
Tuvall üzerine yağlıboya, 268 x 347 cm, Madrid

John Constable

Romantizm sanat akımının etkili olmaya başlamasıyla, resim sanatında yeni bir doğa anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu yeni doğa anlayışını resimlerine uygulayan ilk ressam John Constable olmuştur. Venturi (2018, 137) Constable'in doğa resmi hakkındaki düşüncelerini şöyle dile getirmektedir: “Manzara ressamı kırlarda kendi hayalinde dolaşmalıdır. Kibirli bir kimse doğayı bütün güzelliğiyle asla göremez. Ben hayatımda hiç çirkin şey görmedim. Bir nesnenin formunu olduğu gibi gördüm, çünkü gölge, ışık ve perspektif onu her daim güzel bir hale getirecektir.” (Venturi. 2018, 137)

Constable doğaya önyargısız ve alçakgönüllülükle yaklaşarak özgürce bakmıştır. Constable'nin sanat görüşüne göre, doğadaki herşey sanat aracılığıyla güzel gösterilebilmektedir. Sanatçının resmindeki formu ortaya çıkaran unsurlar ışık ve gölge kullanımı olmuştur. Sanatçı resmindeki biçimleri (ağaç, ev, gökyüzü) birebir resmetmez; onun yerine ışık,gölge ve mesafeleri ortaya koymaktadır. Constable'nin ışık tutkusu, onun bakışındaki dini havayı yansıtmaktadır. Venturi (2018, 138) Constable'in bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir: "Attığım her adımda, gözlerimi nereye çevirsem çiçeklerle dolu ve Kutsal Kitabın ulvi sözlerini duyuyorum sanki: diriliş ve hayat benim." Ve yine sanat eserinin eşsizliğinin farkında olan Constable şunları söylemektedir: "Gerçekten özgün olan her resim ayrı bir çalışmadır, kendi kurallarıyla oluşturulmuştur; bu nedenle birinde doğru olan bir diğerine aktarıldığında yanlış olacaktır." (Venturi, 2018, 138) Constable'nin, Ruysdael ve özellikle Claude Lorrain gibi sanatçıların eserlerini incelediği ve onlardan etkilendiği söylenebilir. Ancak sanatçı bu etkiyi çok kişisel bir tarzda yorumlamış, doğadaki devingen rüzgar, bulut, dalga ve ışığın titreşimleri gibi öğeleri tual yüzeyinde saptamış ve janr resminin yasalarını değiştirmeyi başarmıştır. (Pillement, Crauzat,1994,62)

Constable zaman içinde kendi sanatında bir dönüm noktası olmuştur). Venturi'nin (2018,140-141) aktarımına göre, bu dönüm noktası onun için şu anlama gelmekteydi: Ya kendi duygu ve görüşlerine sadık kalacak ya da Akademi'nin kurallarına uyacaktır. Fakat sanatçı her iki durumu da kabullendi. Sanatçı farklı versiyonda iki manzara resmetti. Biri orijinali diğeri replikası. Birincisini kendi ideallerine göre, ikincisini de Akademi'nin beklentilerini karşılamak için yaptı. Bu resimler Saman Arabası'nın iki versiyonudur. "Resmin orijinalinde ressam piktural bir şekilde yansıttığı alana tamamen hakimdir ve replikadaki gibi bilimsel perspektif kurallarına göre yapılmamıştır. Orijinal resimde bütün figürler ışıkla canlılık kazanmıştır-ışık üslubunu bütünleyen en temel unsurdur. (Resim 14) Işık ressamın ruhunu ele geçirdiği ve ona yön verdiği oranda nesnelere ortaya çıkarır ya da gizler... Öte yandan replika nesnelere olduğu gibi tasvir eder. Üzerlerine düşen ışığın etkisi izleyen dikkatini asla karşılaşmayacak iki farklı yöne çeker. Birincisi nesnenin,figürün ya da olayın deneysel ve sıradan görünüşüdür; diğeri ise ışığın şiirsel yorumudur. Sıradan olanda eser ölüm kadar kesin bir şekilde bitmiştir... Orijinalde çatı, kâinatın bir parçası halinde sonsuzluk duygusu veren ve hafif bir ışığın içinden görünen renk kütesidir. Replikada ise çakıyı, bir zanaatkâr yapmışçasına her bir kiremidi renklendirilmiş ve tamamıyla bitmiş bir görünüme kavuşturulmuştur. Aynı şeyleri su ve insan figürleri için de söyleyebiliriz. Resmin orijinalinde renkler ışığın yaratıldığı somut bir özellik taşırlar, replikada ise renkler kendiliğinden olan bir formun gereksiz şekilde sırlanmasıdır. Uzakta görülen çayırılık sarıdır-"bitmiş" bir resimde ölü bir tonda, "taslak" ta ise parlak bir ışıktır. Orijinalde bulutların gümüş rengindeki yansımaları gölgedeki toprağın esmer yansımalarıyla iç içe geçmekte; replikada su, gerçek yapısından uzakta, tekdüze gri-yeşilin geçişlerinden ibaret bir görünümüdür. Replikadaki gökyüzü rüzgârsız, fırtınasız bulutlar kağıttan gibi görünür; özgün resimde yeryüzündeki gölge-ışık karşıtlığını hoş gördüren, yaşlı ağaçlara, eve ve suya hayat veren gökyüzü gerçek bir fırtınayı haber vermektedir. Burada belirsizlik yoktur, buna karşılık kromantik karşıtlıklar içinde çözülen bir görsel birlik içinde duygusal bir canlılık vardır. Orijinaldeki her fırça darbesi ressamın doğa sevgisini ve neşesini ifade etmektedir; replikada ise tam tersine sadece somut gerçekliğin açık bir gösterisi vardır. Şiir ve düzyazı, aşk ve ilgisizlik, bitmemiş ve bitmiş, hayal etme bilgisi ve entektüel bilgi bu iki resimde görüldüğü kadar net nadiren birbirine karşıtlık oluşturulmuştur. Constable replikalarında gerçekçi, titiz, çalışkan, azimli bir teknikerin becerisini ortaya koymuş ve sınırlı da olsa yaşamını sürdürmesine izin veren, dünyevi başarı endişesini göstermiştir. Ancak, orijinal eserlerinde gördüğümüz gibi sanat idealleri doğrultusunda kendisini memnun etmek için resim yaptığında; gölge, ışık ve mekânla, doğaya duyduğu aşk ve İngiltere'nin çok sevdiği kırları için hissettikleriyle ilgilenmiştir. İşte o zaman, gökler altında her şeyi sanatsal bir görünüşe

dönüştürmüştür. Constable dünyevi olasılıklara değil, sanatın mutlak dünyasına ait bir ressamdır. Onun için de has bir ressamdır.” (Venturi , 2018,140-141)

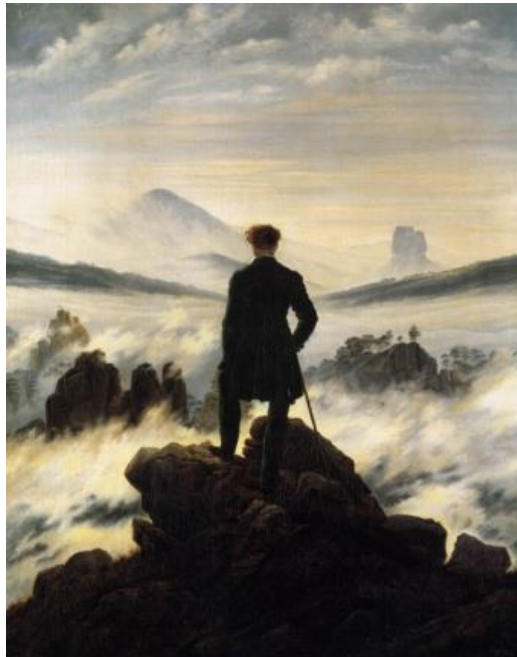
Resim 14 :John Constable “The Hay-Wain”
Tuval üzerine yağlıboya 130x185cm

Caspar David Friedrich

Romantik ressamlar arasında Caspar David Friedrich önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Sanatçının manzara resimleri , özellikle Schubert’in ezgileri aracılığıyla tanık olduğumuz “Çağının Romantik lirik şiirlerinin havasını yansıtmaktadır. Onun çıplak dağ manzaraları... bize şiir ideallerine aynı ölçüde yaklaşan Çin manzara resimlerini... bile hatırlatabilir.” (Gombrich.2006,377) Caspar David Friedrich, Bulutların Üzerinde Yolculuk (Resim 15) adlı eserinde izleyiciye sırtı dönük kendi düşleri içinde kaybolmuş bir insan figürü yansıtmıştır. Sanatçı “Ürpertici manzara resimlerini sisler içinde, gizemli alegorilere dönüştürmüş, insanoğlunun iç huzura kavuşma arzusunu yansıtmış. İnsanı sıradan biri olarak sunmak için, onu arkadan betimleyerek, ona dair bilgiyi izleyicinin hayal gücüne bıraktığı söylenebilir.

Resim 15: Caspar David Freidrich, “Bulutların Üzerinde Yolculuk”,
Tuval üzerine yağlıboya 70x100 cm

Theodore Gericault

Romantizm akımının öncü ressamlarından Fransız Théodore Géricault, “1810 yılının büyük çoğunluğunda Gericault, ünlü Flaman barok ressamı Peter Paul Rubens, Hollandalı altın çağ ressamı Rembrandt Van Rijn ve İspanyol Baroğu ressamı Diego Velazquez tarafından yapılan resimler üzerine çalışmıştır. Bu sanatçıların fırça sürüşünden etkilenmiştir). Bu ressamların kompozisyonlarına eksik olan tutku ve coşkuyu resimlerine yansıtmıştır.” (Rau,2012,46)

Gericault’un başyapıtlarından olan ve “Medusa’nın Salı” olarak bilinen eseri, (Resim 5) dönemin güncel olaylarından alınmış bir resimdir. Resim, 1816 Temmuz’unda Montanya yakınlarında karaya oturan Fransız donanması firkateyninden geriye kalan, Medusa’nın trajik ölümünü konu almaktadır. İki hafta boyunca denizde kalan saldaki 147 insandan sadece on tanesinin hayatta kaldığı, bu olay Fransız basını tarafından sansürlenmiş bir trajedydi (trajedi olarak tarihe geçtiği bilinmektedir. Manşetlerden gizlenen konu, Gericault tarafından gerçeğe yakın tasvir edilmiş, resim de trajedi sanki yeniden canlanıyormuş gibi ortaya konulmuştur. “Medusa’nın Salı” Dramatik bir anı canlandıran Gericault, yaşam mücadelesi veren figürleri resmederken, ışık ve renkleri de olayda korkulması, endişe edilmesi gereken zorluğu yansıtır niteliktedir.

Eugene Delacroix

Fransız Romantik Eugene Delacroix, karmaşık bir kişiliği olan sanatçı, farklı ilgilere sahip bir ressam olarak bilinmektedir. (Gombrich 386,387) Sanatın Öyküsü adlı kitabında Gombrich, Eugene Delacroix hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır: Günlükleri okunduğunda, aslında fanatik bir isyancı olarak nitelendirilmekten hoşlanacak biri olmadığı görülmektedir. Böyle bir rolü üstlenmek zorunda bırakılmışsa, bunun nedeni Akademi’nin standartlarına uymayı kabul etmemesi olarak değerlendirilebilir. Devamlı olarak Yunanlılardan ve Romalılarından söz edilmesine, doğru çizimin vurgulanmasına ve klasik heykellerin taklit edilmesine tahammül etmemiş. Resimde, rengin çizimden, hayal gücünün ise bilgiden daha önemli olduğuna inanmıştır. Ingres ve okulu, Büyük Tarz’ı (Grand Manière) destekleyip Poussin ve Raffaello’ya hayran kalırken; Delacroix, Venedikli sanatçıları ve Rubens’ı yeğleyerek sanat uzmanlarını şaşkınlığa uğratmıştır. Delacroix’ın Akademinin sanatçılara resmettirmek istediği konulardan usanmış olduğu bilinmektedir. Doğudaki imgeleri eserlerine aktaran Delacroix, Romantizm ideallerini kendinden önceki resim sanatının hikâye ve sahnelerinden esinlenerek resimlerine yansıtmıştır. Arap dünyasının parlak renklerini ve romantik süslerini incelemek üzere 1832’de kuzey Afrika’ya gittiği bilinmektedir. Tanca’da atlıların savaşını görünce, günlüğüne şunları yazdığı söylenmektedir: “Daha ilk baştan şaha kalkıp öylesine bir hiddetle savaştılar ki, binicileri için korktum; ama resim için eşsizdi. Eminim ki, Rubens’in bile hayal edemeyeceği kadar benzersiz ve muhteşem bir sahneyle karşı karşıyaydım.”(Gombrich, 386,387)

Eugene Delacroix “Halka Önderlik Eden Özgürlük” adlı resimde figürlerini kompozisyon içine dinamik bir biçimde yerleştirmiştir. Fransız vatandaşlarını temsil eden figürlerin yürüdüğü ve iç içe geçmiş cesetler, kompozisyonun ana figürüne hizmet etmektedir.(Resim : 8)

Joseph Mallord William Turner

Romantizm sanat akımının önemli ressamlarından birisi olan Joseph Mallord William Turner’in resimlerinde dışavurumcu bir üslup söz konusudur. Turner yağlıboya resimlerinde suluboya tekniğini kullanarak reimlerini yansıtmıştır.Turner’in resimlerinde serbest fırça sürüşleri, dalgalı ve puslu yüzey betimlemeleri romantizm resim sanatında önemli bir yere sahiptir. “Öte yandan yirminci yüzyılda sanatçının özgün üslubu, manzara resminin gelişiminde

bir dönüm noktası olarak tanımlanmış, özellikle de İzlenimciler üzerinde son derece etkili olmuştur.” (Pankhurst, Howksley, 2018,21) Turner’ın Kar fırtınasını resmettiği “Hannibal Ve Ordusu Alplerden Geçerken”adlı tablosu sadece hava atmosferini eksiksiz bir biçimde tasvir etmekle kalmayıp aynı zamanda, doğanın duygusal etkisini de yansıtmıştır. Dana Arnold, “Sanat Hakkında Kısa Bir Kitap”adlı eserinde Turner’ın bu resmi(Resim 16) hakkında şöyle yazmaktadır:

“İzleyicinin, tasvir edilen sahnenin olağanüstü doğasının yol açtığı bir duyguya kapıldığı yerde bu, bazen yüce olarak adlandırılır, 7 Haziran 1812 tarihli The Examiner adlı bir gazetedeki yorum, Turner’ın çağdaşlarının bu eseri nasıl anladığı hakkında fikir verir: Bu, Bay Turner’ı peyzaj ressamları arasında en üst sıralamaya koyan bir performanstır. Çünkü sanatçı Sanat’ın, Buluş’un...mükemmelliğinin önemli bir bölümünü barındıran üstün bir yeteneğe sahiptir. Bu resim ,malzemenin kendi doğası içindeki sıra dışı ve görkemli konuları, temsili hayal gücünü ve ahlaki kötülüğün etkilerini kullanarak şiddeti ortaya çıkarıyor...Müthiş ihtişamın bir yanı,...güneşin parıltısında gözler önüne serilir. Havada dönerek yükselen geniş çaplı dairesel kar kümesinde de müthiş bir ihtişam görülür...Sözün kısası, dehşet ve görkem duyguları uyandıran ahlaki ve fiziksel öğeler, burada, en ustalıklı elin harmanlamasıyla yakalan güçlü bir uyum içindedir.” (Arnold,2019,91)

Resim 16:Joseph Mallord William Turner, “Hannibal Ve Ordusu Alplerden Geçerken”,
Tuvall üzerine yağlıboya, 146 x 237 cm, Tate Gallery,Londra

5- SONUÇ

Romantizm sanat akımı ve sanatçıları üzerine bir değerlendirme adlı bu çalışmada elde edilen bilgiler ışığında şunları söylemek mümkündür: Romantizm sanat akımı modern sanatların ortaya çıkmasına zemin hazırlamış. Romantizm sanat akımının, Neoklasisizm’in ardında resim sanatında bir devrim meydana getirdiğine tanık olmaktayız. Romantizm sanat akımı kendinden önceki akım ve hareketlerden daha fazla, ülkeye (Almanya, İspanya, İngiltere, Amerika) yayılarak ve yayıldığı yerlerde farklılıklar gösterip geliştiğini anlamaktayız.

Rönesans, Manyerizm, Barok ve Neoklasisizm dönemlerinde, figüratif resimlere hep arka fon olarak yapılan doğa resmi (manzara) ilk kez Romantik dönemde değer kazanarak, önem açısından figüratif resmin önüne geçmiştir.

Romantizm 19.yüzyılın ortalarına kadar sanat alanında, en duygusal, en orjinal ve en ikonik eserleri vermekle kalmayıp aynı zamanda sanatta etkisi yıllarca sürecek olan bir dışavurumculuğun yolunu açtığını söyleyebiliriz.

Romantik heykeltıraşların kopya ederek ya da öykünerek değil, idealleştirilen Grek kültürüne olan tutkusunu yeni bir Greklik ideali ortaya koyarak eserler verdiği söylenebilir.

Romantik dönem mimarlarının klasik mimari anlayışını benimsemekle birlikte, yapılarda geometrik biçimler, görkemli oranlar ortaya koyduklarını ve böylelikle bu yapılardaki geometrik düşünce anlayışının daha sonraki mimar kuşağını etkisi altına aldığından söz edebiliriz.

Romantik dönemin yazarında edebiyat, yoğun duyguların sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu yoğun duygular kişisel ve sanatçısına aittir. Dönemin yazarları, klasiklerin aksine eserlerinde tasvire geniş yer vermişler. Yazarlar tabiatı anlatmakla kalmamış, aynı zamanda onu yeniden keşfedip yansıtmışlardır. Avrupa'da Romantizm Akımı romanda temel değişiklikler meydana getirmiştir.

Romantik dönem müziği 19. Yüzyılın sonuna kadar devam etmiş, klasik dönemin katı denge ve oranları yerini, özünü insan ve doğadan alan bir müziğe bırakmıştır. Romantik dönem müziğinde farklı armoniler, yeni biçimler, virtüoze gerektiren müzikler ve piyano çalma tekniklerinde yeni gelişmeler söz konusu olmuş. Dönemin sanatçıları aynı zamanda, otoriteye ve baskıya karşı duygusal tepkilerini eserlerine yansıtmayı başarmışlardır.

KAYNAKÇA

- AMOLD, D. (2019), Sanat Hakkında Kısa Bir Kitap (Çev: Güneş Atalay). İstanbul, Hayalperest Yayınevi
- BERGER, J. (2017), Portreler (Çev: Beril Eyüboğlu), İstanbul, Metis Yayınları
- BUGLER, C. (2010) Sanat Atlası, 2. Baskı, (Çev: Sabuncuoğlu, A, Kovulmaz, B, Gür, E., Savcı, A., Savcı, F.), İstanbul: Boyut Yayınları
- CLAUDON, F., Tiber, G., Roschitz, K. (1994) Romantizm Sanat Ansiklopedisi, 2. Baskı (Çev: Özdemir İnce, İlhan Usmanbaş), İstanbul: Remzi Kitabevi
- EAGLETON, T. (2014) Tanrının Ölümü ve Kültür, İstanbul, Yordam Kitap
- GOMBRICH, E.H. (2006), Sanatın Öyküsü, İstanbul, Remzi Kitabevi
- PANKHURST, A., HAWKSLEY, L. (2018), Sanatı Büyük Yapan Nedir (Çev: S, Yüzcü, G, C, Altun), İstanbul, Hayalperest Yayınevi
- RAU, W (2012), Nineteenth-Century European Painting,
- ULUSOY, M, (2019), Çürümenin Estetiği, İstanbul, Berfin Yayınları
- VENTURİ, L (2018), Resme Nasıl Bakılır, 1. Baskı, (Çev: Esra Ermert), İstanbul, Hayalperest Yayınevi

Resim

- Resim 1. <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 01.09.2019).
- Resim 2 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 08.03.2019).
- Resim 3 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 18.03.2019).
- Resim 4 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 02.02.2019).
- Resim 5 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 22.06.2019).
- Resim 6 <http://www.sanatabasla.com/wp-content/uploads/2017/06/212-Sokratesin-Ölümü-The-Death-of-Sokrates-David.jpg> (Erişim Tarihi: 13.07.2019).
- Resim 7 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 16.01.2020).
- Resim 8 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 16.01.2020).
- Resim 9 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 06.01.2020).
- Resim 10 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 22.01.2020).
- Resim 11 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 22.01.2020).
- Resim 12 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 29.01.2020).
- Resim 11 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 29.01.2020).
- Resim 14 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 30.01.2020).
- Resim 15. <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 30.01.2020).
- Resim 16 <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 30.01.2020).